

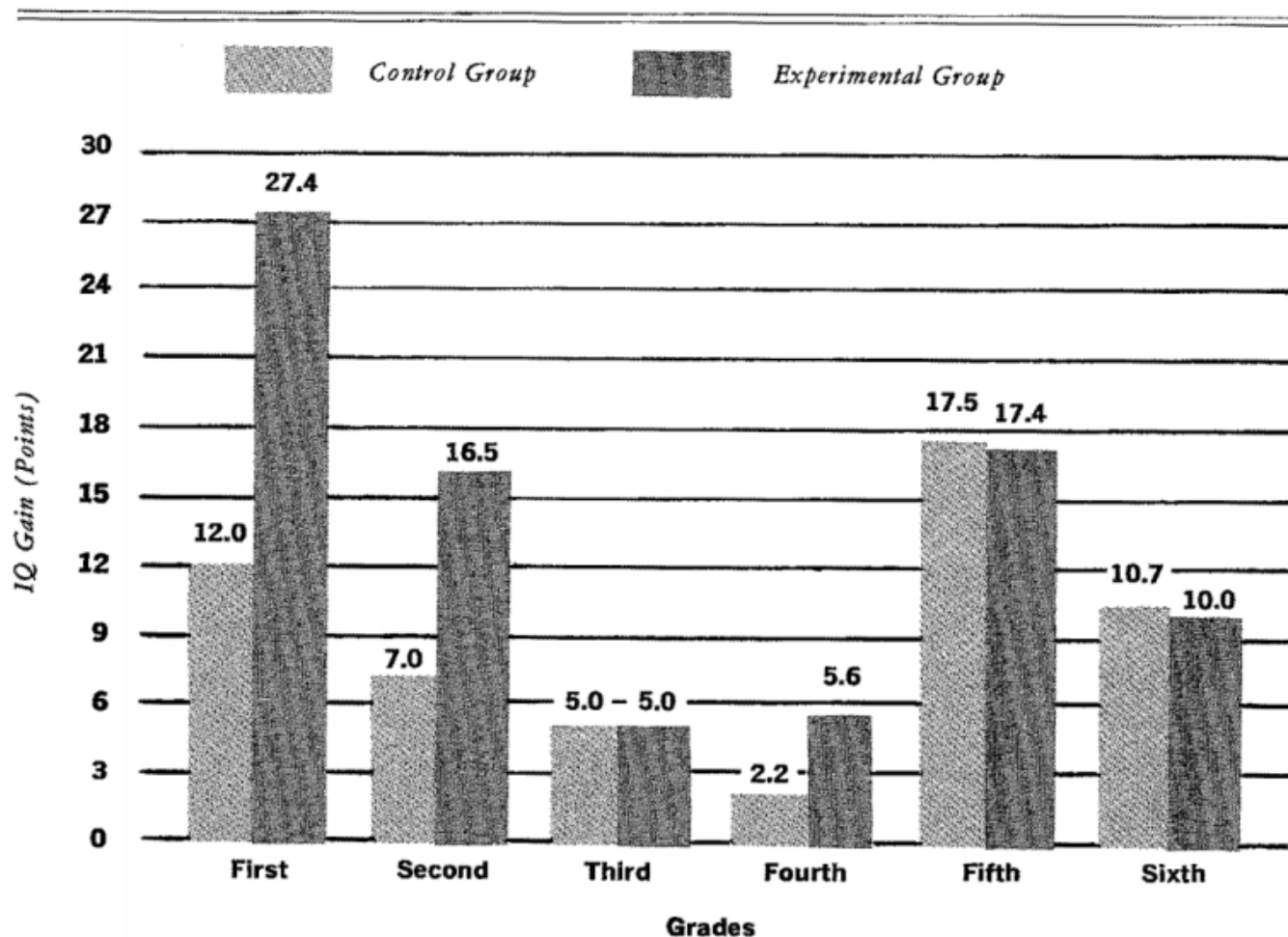
De verwachtingen die wij als docent hebben van onze leerlingen en studenten is erg bepalend voor hun prestaties. Andersom kunnen hun prestaties er ook voor zorgen dat je andere verwachtingen krijgt. Belangrijk is om altijd vanuit hoge verwachtingen te handelen. Hoe kan dat er uit zien in de les? En in hoeverre ben je daar zelf of als team mee bezig? In dit artikel een overzicht en vragenlijst om daar mee aan de slag te gaan.

Hoge verwachtingen

Denk eens aan een leerling of student die veel achterover hangt, het huiswerk vaak niet maakt en over het algemeen weinig interesse lijkt te tonen. Denk vervolgens eens aan een leerling of student die actief mee doet, het huiswerk altijd af heeft en over het algemeen veel interesse toont. Behandel je hen over het algemeen hetzelfde? Heb je van hen dezelfde verwachtingen?

De invloed van verwachtingen op leerprestaties wordt ook wel het 'Pygmalion-effect' genoemd, [waarover we eerder al een uitgebreid artikel schreven](#). Pygmalion is de naam - en tegenwoordig een algemeen gebruikte term - van een onderzoek uit 1968. In dit onderzoek, gedaan door Robert Rosenthal en Leonore Jacobson, is onderzocht in hoeverre de verwachtingen van docenten invloed hebben op de prestaties van leerlingen.

Figure 1
GAINS IN TOTAL IQ IN SIX GRADES

Uit het onderzoek, waarbij een groep docenten was verteld dat hun leerlingen in groepen waren verdeeld op basis van hun IQ, kwam naar voren dat het handelen van docenten op basis van de (verzonnen) voorkennis, invloed had op de prestaties: docenten gingen hen anders behandelen, waardoor de zogenaamde ‘hogere IQ-groep’ zich een stuk sneller ontwikkelde dan de zogenaamde ‘lagere IQ-groep’.

Lesgeven vanuit hoge verwachtingen

In navolging van het omschreven onderzoek zijn er veel nieuwe onderzoeken gedaan en publicaties verschenen naar het lesgeven vanuit hoge verwachtingen. Zo schreef professor Christine Rubie-Davies het boek [‘Becoming a High Expectation Teacher’](#), waarin zij duidelijk benoemt welk gedrag docenten met hoge verwachtingen vertonen ten opzichte van docenten die lagere verwachtingen hebben. Daarnaast verschenen er diverse andere onderzoeken op dit gebied.

Op basis van [verschillende bronnen](#) kun je het gedrag als volgt uiteenzetten:

Lage verwachtingen	Hoge verwachtingen
Herinnert leerlingen continu aan de regels.	Leerlingen houden zich zelfstandig aan de regels.
Geeft directieve instructies die zijn gericht op de leeractiviteiten en gedrag, in plaats van te focussen op het leren. Zoals: 'Pak je boek en ga aan de slag'.	Geeft instructies die zijn gericht op het leren, zoals nieuwe concepten verkennen en het relateren van nieuwe kennis aan voorkennis. Zoals: 'Hoe zou je tot een oplossing kunnen komen?'.
Bespreekt tot in detail wat de leerlingen moeten doen om opdrachten af te krijgen.	Bespreekt leerdoelen en succescriteria met de leerlingen.
Stelt veel feitelijke, gesloten vragen die weinig aanzetten tot denken. Zoals: 'Wat is hoofdstad van Nederland?'.	Stelt meer open vragen om leerlingen aan het denken te zetten. Zoals: 'Hoe ben je tot dat antwoord gekomen?'.
Gaat negatief en reactief om met gedrag.	Gaat positief en proactief om met gedrag.
Maakt regelmatig negatieve opmerkingen over leren en gedrag.	Maakt regelmatig positieve opmerkingen en creëert een positief klassenklimaat.
Zet in op globale leerdoelen.	Zet in op specifieke doelen die regelmatig samen met leerlingen worden gecheckt.
Is sterk docentgestuurd.	Is meer faciliterend en ondersteunt leerlingen bij het maken van keuzes.
Koppelt prestaties aan capaciteit.	Koppelt prestaties aan motivatie, inzet en het stellen van doelen.
Differentieert door leerlingen te groeperen op basis van prestaties.	Laat leerlingen gemixt werken en moedigt hen aan om met elkaar samen te werken.
Laat leerlingen die lager presteren makkelijke opdrachten maken en leerlingen die hoger presteren uitdagende opdrachten maken.	Stuurt minder op differentiatie en laat alle leerlingen moeilijkere opdrachten maken.
Breekt het leerproces op in kleine stappen en organiseert het leren als lineair proces.	Legt de focus op het regelmatig toetsen en monitoren zodat leerlingen er van kunnen leren.
Spendeert meer tijd met lager presterende leerlingen en laat hoger presterende leerlingen meer zelfstandig werken.	Spendeert evenveel tijd met alle leerlingen.
Geef vooral complimenten (of kritiek) op basis van goed of fout. Zoals: 'Goed gedaan, dat klopt.'	Geeft vooral feedback op de prestaties in relatie tot de leerdoelen. Zoals: 'Goede toevoeging, je begrijpt dit onderdeel al goed.'
Benoemt bij foute antwoord enkel dat een leerling het fout heeft en geeft een andere leerling de beurt.	Daagt leerlingen bij foute antwoorden uit om verder te denken door hem anders te stellen of hints te geven (scaffolding).
Gebruikt aansporingen en beloningen voor motivatie.	Gebruikt de interesse van leerlingen voor motivatie.

[Download tabel \(A4\)](#)

Uiteindelijk gaat het onderwijs natuurlijk niet alleen maar over prestaties – iets wat hopelijk wel duidelijk wordt als je regelmatig onze blog leest. Uit onderzoek komt echter ook naar voren, zoals Gert Verbrugghen ook mooi [omschrijft in zijn blog over hoge verwachtingen](#), dat het lesgeven vanuit hoge verwachtingen ook de band tussen leerlingen en docenten verbetert en het welbevinden van leerlingen verhoogt. Kortom: het heeft brede positieve gevolgen.

Checklist hoge verwachtingen

In hoeverre handel je als docent zelf vanuit hoge verwachtingen? En hoe doe je dit als team? Om daarop te reflecteren en met elkaar het gesprek aan te gaan, hierbij een vragenlijst om in te vullen. Goed om te benoemen is dat het daarbij niet zou moeten gaan over ‘iedereen moet alles op ‘vaak’ krijgen’. Ga met elkaar vooral het gesprek aan over hoe je bepaalde dingen doet en waar je in zou willen groeien.

**Hoge verwachtingen in
jouw onderwijspraktijk.**

Hoe vaak pas je het volgende handelen
voor hoge verwachtingen toe in jouw lessen? ¹

	Zelden	Soms	Vaak
1. Open vragen stellen.			
2. Vooral inzet prijzen in plaats van enkel het juiste antwoord.			
3. Regelmatig formatief handelen.			
4. Vragen herformuleren als de antwoorden onjuist zijn.			
5. Leerlingen met verschillende kennis en vaardigheden groeperen.			
6. De groepjes regelmatig wijzigen.			
7. Leerlingen aanmoedigen om samen te werken met andere leerlingen.			
8. Verschillende soorten leeractiviteiten aanbieden.			
9. Leerlingen eigen leeractiviteiten laten kiezen uit verschillende opties.			
10. Leerdoelen en succescriteria communiceren.			
11. Leerlingen laten meedenken over de succescriteria.			
12. Leerlingen verantwoordelijk laten zijn voor hun eigen leerproces.			
13. Leerlingen persoonlijk leren kennen.			
14. De interesses van leerlingen verwerken in de leeractiviteiten.			
15. Vanaf het begin van het jaar heldere regels en routines hanteren.			
16. Leerlingen helpen (SMART) doelen te stellen.			
17. Regelmatig de gestelde doelen checken.			

[Download vragenlijst \(A4\)](#)